

การตั้งครรภ์ในสตรีอายุมาก ในโรงพยาบาลนครปฐม

ระเบียบ วงศ์พานิช พ.บ.*

Abstract : Pregnancy in old aged women in Nakornpathom hospital.

Wongpanich R.

Department of Obstetrics and Gynecology, Nakornpathom Hospital, Thailand.

Reg 7 Med J 1990 ; 9 : 23-30.

A prospective study of pregnant women aged 35 years old or more who delivered in Nakornpathom regional hospital during Oct. 1, 1988 to Mar. 31, 1989. There were 91 cases, an incidence of 38.8 : 1,000 deliveries. Most of them were rural, low educated, and 82.42% of them did not use any contraceptives. Operative deliveries was 46.15% in comparison to 23.33% in the younger aged women. Cesarean rate was 30.77% in comparison to 11.00%. In order to minimize old aged pregnancy, we should advice them to have less children in the older aged women and select appropriate contraceptives.

เรื่องย่อ : ได้ทำการศึกษาในสตรีอายุ 35 ปี หรือมากกว่าที่มาคลอดในโรงพยาบาลนครปฐม ในช่วงเวลา 6 เดือน พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยทั้งสิ้น 91 ราย หรือคิดเป็นจำนวน 38.8 ต่อ 1,000 การคลอด ผู้ป่วยส่วนมากอยู่ในชนบท ห่างไกล การศึกษาน้อย และ 82.4% ของผู้ป่วยไม่ได้คุมกำเนิด ในผู้ป่วยกลุ่มนี้พบว่าต้องทำสูติศาสตร์หัตถการถึง 46.15% มากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี ซึ่งทำเพียง 23.33% อัตราการผ่าตัดท้องคลอดก็พบว่ามากกว่า คือ 30.77% และ 11% ตามลำดับ ในการที่จะลดจำนวนการคลอดของสตรีกลุ่มนี้ ควรที่จะให้คำแนะนำถึงอัตราการเกิดโรคต่าง ๆ ที่อาจพบได้มากกว่าปกติ รวมทั้งให้คำแนะนำถึงวิธีคุมกำเนิดที่เหมาะสมด้วย

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม มีผลให้สตรีคลอดการมีบุตร และมีบุตรเมื่อมีอายุมากขึ้น^{1,2,3,4} แม้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และการสาธารณสุขจะสามารถทำให้อัตราทุพพลภาพ อัตราตายของทารกและมารดาที่มีบุตรเมื่อมีอายุมาก ไม่แตกต่างจากมารดาที่มีอายุ 20-29 ปี ก็ตาม⁵ การตั้งครรภ์ในวัยที่มีอายุมากก็ควรหลีกเลี่ยง¹ เพราะมีอัตราการเกิดโรคต่างๆ มากกว่าปกติ ได้แก่ โรคพิษแห่งครรภ์ คลอดก่อนกำหนด คลอดเร็วผิดปกติ (precipitate labor) ทารกผิดปกติ ตกเลือดหลังคลอด ตลอดจนทารกน้ำหนักน้อย เป็นต้น

กลุ่มงานสูตินรีเวชกรรมและวางแผนครอบครัว โรงพยาบาลนครปฐม เห็นความสำคัญของการตั้งครรภ์ในสตรีอายุมาก จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวางแผนครอบครัว และงานอนามัยแม่และเด็กให้ได้ผลดี และตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยได้ศึกษาข้อมูลทั่วไป ความรู้และการใช้บริการวางแผนครอบครัวในสตรีที่ตั้งครรภ์อายุ 35 ปีขึ้นไป

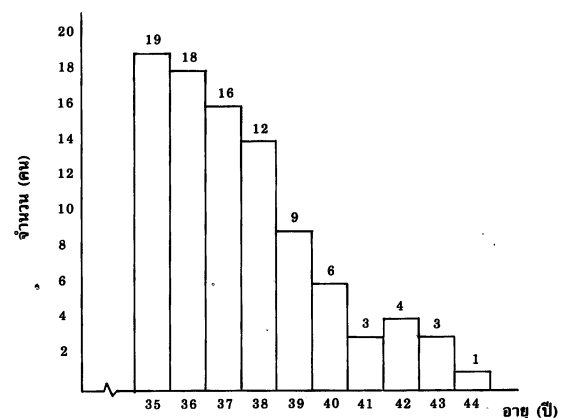
วัสดุและวิธีการ

ได้ศึกษาสตรีตั้งครรภ์ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ที่มาคลอดหรือแท้งบุตรในโรงพยาบาลนครปฐม ระหว่าง 1 ตุลาคม 2531 ถึง 31 มีนาคม 2532 โดยใช้แบบสอบถาม และศึกษาข้อมูลจากรายงานผู้ป่วย โดยมีจำนวน ดังนี้

- มาคลอด 88 ราย
- ทำแท้งก่อนมาโรงพยาบาล 1 ราย
- ตั้งครรภ์นอกมดลูก 2 ราย

ผลการศึกษา

อายุ จากรูปแผนภูมิที่ได้แสดงไว้ เป็นจำนวนสตรีตั้งครรภ์ในอายุต่างๆ ในสตรีที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป หากแบ่งเป็นช่วงอายุ จะพบว่าส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 76.92 จะมีอายุในช่วง 35-39 ปี และในช่วงอายุ 40-44 ปีซึ่งอายุค่อนข้างมากก็พบว่ามี การตั้งครรภ์ถึงร้อยละ 23.08 ดังตารางที่ 1

แผนภูมิแสดงจำนวนสตรีตั้งครรภ์อายุ 35 ปีขึ้นไป จำแนกตามอายุ

อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม ดังตารางที่ 2

ระดับการศึกษา พบว่าส่วนมากมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังตารางที่ 3

ที่อยู่อาศัย ส่วนมากอยู่อาศัยนอกเขตเทศบาล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของการตั้งครรภ์ จำแนกตามช่วงอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
35 - 39 ปี	70	76.92
40 - 44 ปี	21	23.08

ตารางที่ 2 แสดงอาชีพโดยจำแนกตามลำดับครุฑ

ลำดับครุฑ	อาชีพ					รวม
	รับจ้าง	เกษตรกรรม	ค้าขาย	แม่บ้าน	รับราชการ	
1	2	5	2	1	1	11
2	9	6	2	5	-	22
3	8	7	5	2	1	23
4	4	3	3	2	1	13
5 ขึ้นไป	9	6	4	3	-	22
รวม	32	27	16	13	3	91
ร้อยละ	35.2	29.7	17.6	14.3	3.2	100

ตารางที่ 3 ระดับการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยเรียน	3	3.30
ประถมศึกษา	75	82.41
มัธยมศึกษา	3	3.30
อุดมศึกษา	10	10.99
รวม	91	100.00

ตารางที่ 4 ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	10	10.99
นอกเขตเทศบาล	75	82.41
ต่างจังหวัด	6	6.60
รวม	91	100.00

ตารางที่ 5 แสดงการคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์นี้

การคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์นี้	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่ได้คุมกำเนิด	75	82.42
เหตุผล		
- ต้องการมีบุตรอีก	60	65.93
- เห็นว่าอายุมาก ใกล้หมดระดู	4	4.40
- เห็นว่าบุตรห่าง บุตรคนที่แล้วอายุหลายปี	3	3.30
- กลัวผลข้างเคียงของยาคุมกำเนิด	8	8.80
2) เคยคุมกำเนิด	16	17.58
เหตุผลที่ตั้งครรภ์		
- คุมกำเนิดไม่ต่อเนื่อง	12	13.18
- คุมกำเนิดด้วยวิธีนับวัน	1	1.10
- ทำหมันหญิงแล้วตั้งครรภ์	1	1.10
- ทำหมันชายแล้วตั้งครรภ์	2	2.20

ตารางที่ 6 ปัญหาในการตั้งครรภ์ครั้งนี้

ปัญหาในการตั้งครรภ์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	59	64.85
มีปัญหา	32	35.15
- ด้านเศรษฐกิจ	28	30.77
- ด้านสังคม	2	2.20
- ด้านอาชีพ	2	2.20

ตารางที่ 7 แสดงถึงการยอมรับการตั้งครรภ์นี้

ความต้องการบุตร	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการบุตร	77	84.62
ไม่ต้องการ	14	15.38
เหตุผล - มีบุตรเพียงพอแล้ว	10	10.99
- มีปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม	3	3.30
- กลัวคลอดยาก	1	1.10

ตารางที่ 8 แสดงความรู้ในการวางแผนครอบครัว

ความรู้ในการวางแผนครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
รู้ว่ามีวิธีคุมกำเนิด	86	94.57
รู้จักวิธีคุมกำเนิดมากกว่า 2 วิธี	83	91.20
รู้ว่าสตรีอายุมากก็สามารถคุมกำเนิดได้	66	72.53

ตารางที่ 9 ความรู้ในอันตรายที่จะเกิดขึ้น

ความรู้ ความเข้าใจ ในอันตราย	จำนวน	ร้อยละ
รู้ว่ามีอันตรายต่อมารดา	70	76.92
- รู้ว่าจะคลอดยาก	61	67.02
- รู้ว่าอาจตกเลือด	5	5.50
- รู้ว่าอาจคลอดยาก ตกเลือด	4	4.40
รู้ว่ามีอันตรายต่อทารก	43	47.25
- รู้ว่าทารกอาจพิการ	21	23.08
- รู้ว่าทารกอาจปัญญาอ่อน	13	14.29
- รู้ว่าทารกอาจน้ำหนักน้อย	1	1.10
- รู้ว่าอาจมีทั้ง 3 อย่าง	8	8.80

ตารางที่ 10 ความต้องการคุมกำเนิดหลังการคลอดครั้งนี้

ต้องการคุมกำเนิด	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการคุมกำเนิด	84	92.30
ไม่ต้องการคุมกำเนิด	7	7.70
- ต้องการมีบุตรอีก	4	4.40
- อายุใกล้หมดระดู	1	1.10
- กลัวการคุมกำเนิด	1	1.10
- แยกทางกับสามีแล้ว	1	1.10

ตารางที่ 11 แสดงวิธีการคลอดเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป
กับกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี

การคลอด	กลุ่มที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป		กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คลอดปกติ	49	53.85	1,728	76.66
คลอดผิดปกติ	42	46.15	526	23.33
- คลอดโดยการผ่าคลอด	28	30.77	248	11.00
- คลอดท่าก้น	1	1.10	29	1.29
- คลอดโดยเครื่องดูด	11	12.09	176	7.80
สุญญากาศ				
- คลอดโดยคีมช่วยคลอด	2	2.20	54	2.40
- ครรภ์แฝด	-	-	19	0.84
รวม	91	100.00	2,254	100.00

การคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์นี้ พบว่า ร้อยละ 82.42 ไม่คุมกำเนิด ร้อยละ 65.93 ต้องการมีบุตรอีก และ ร้อยละ 17.58 คุมกำเนิดล้มเหลว โดยเฉพาะ 3 รายที่ทำหมันถาวรแล้วก็ยังมีการตั้งครรภ์อีก ดังตารางที่ 5

ปัญหาในการตั้งครรภ์นี้ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ดี ในรายที่คิดว่ามีปัญหาก็เป็นพวกที่มีฐานะยากจน ดังตารางที่ 6

การยอมรับการตั้งครรภ์นี้ พบว่าในรายที่ไม่ต้องการก็ยังยอมรับ และยังตั้งครรภ์ต่อจนคลอด มีเพียง 1 รายที่รับไว้ในโรงพยาบาลด้วยสาเหตุทำแท้งผิดกฎหมาย ดังตารางที่ 7

ความรู้ในการวางแผนครอบครัว ส่วนใหญ่รู้จักวิธีคุมกำเนิดชนิดต่างๆ ที่มีใช้ในโครงการวางแผนครอบครัว ดังตารางที่ 8

ความรู้ ความเข้าใจในอันตรายของการตั้งครรภ์นี้ ส่วนใหญ่รู้จักคำบอกเล่าว่าอาจมีอันตราย ทำให้สตรีเหล่านี้ มาฝากครรภ์หรือคลอดในโรงพยาบาล ดังตาราง

ที่ 9

ความต้องการคุมกำเนิดหลังคลอด ร้อยละ 92.3 ต้องการที่จะคุมกำเนิด โดยส่วนใหญ่จะทำหมันหญิง ดังตารางที่ 10

วิธีการคลอด โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี ดังแสดงในตารางที่ 11

วิจารณ์

การตั้งครรภ์ในสตรีอายุมาก (อายุ 35 ปีขึ้นไป) จัดได้ว่าเป็นการตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงสูงในรายงานต่าง ๆ พบว่า มีครรภ์แฝด ภาวะรกเกาะต่ำ รกลอกตัวก่อนกำหนด น้ำเดินก่อนการเจ็บครรภ์ ภาวะพิษแห่งครรภ์ มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ^{6,8} ในระหว่างการคลอดก็พบว่า มีการดำเนินการคลอดยาวนานกว่า และการเปิดปากมดลูกจะมีความผิดปกติ แบบ arrest of dilatation ได้มากกว่าปกติ^{8,9} อุบัติการณ์การผ่าคลอด การคลอดท่าก้น การคลอดโดยใช้คีมก็มากขึ้น^{6,8} นอกจากนี้อัตราการตายปริกำเนิดของทารกก็

สูงกว่าปกติ 2-3 เท่า^{6,8} จากการที่มีการบาดเจ็บจากการคลอด มีการติดเชื้อ ภาวะดีซ่าน รวมทั้งมีความพิการแต่กำเนิดและปัญญาอ่อน (เช่น จาก Down Syndrome) มากขึ้น^{6,7,8} การตั้งครรภ์ในวัยที่มีอายุมากกว่า 35 ปีจึงควรที่จะหลีกเลี่ยง และจะต้องดูแลครรภ์ก่อนคลอดและดูแลการคลอดเป็นอย่างดี

จากการศึกษาพบว่า มีการตั้งครรภ์ในสตรีอายุ 35 ปีขึ้นไปจำนวน 91 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.88 หรือ 38.8 : 1,000 ของการคลอด เทียบกับรายงานของ กรรณิกา เทียนศิริ⁶ ซึ่งมีอัตราร้อยละ 5.64 หรือรายงานของ Ghosh A และคณะ⁷ ซึ่งมีอัตราร้อยละ 8.6 นับได้ว่าแนวโน้มของการตั้งครรภ์ในสตรีอายุมากลดลง ส่วนใหญ่ของสตรีอายุมากเหล่านี้จะมีอายุระหว่าง 35-39 ปี ในรายที่อายุ 40 ปีขึ้นไป ซึ่งอายุค่อนข้างมาก ก็ยังมีการตั้งครรภ์ ถึง 21 ราย หรือร้อยละ 23.08

เกี่ยวกับอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และเกษตรกรกรรมและร้อยละ 82.41 มีการศึกษาระดับประถม และร้อยละ 82.41 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล อาจกล่าวได้ว่าสตรีอายุมากที่มาคลอดในโรงพยาบาลนครปฐม ส่วนใหญ่มีสถานะทางเศรษฐกิจ และการศึกษาต่ำ ซึ่งเราจะต้องให้ความสนใจว่า ประชากรเหล่านี้มีความรู้ในการวางแผนครอบครัว มีการคุมกำเนิด หรือได้รับการบริการการวางแผนครอบครัวเพียงใด

สตรีที่มาคลอดทั้งหมด 88 ราย พบว่ามีบุตรมาแล้วมากกว่า 2 คน คิดเป็นร้อยละ 63.7 รายที่มีบุตรมากที่สุดคือ 9 คน สตรีทั้งหมดนี้ร้อยละ 82.42 ไม่ได้คุมกำเนิด และการตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งครรภ์ที่ตั้งใจจะมีบุตรอีกถึงร้อยละ 65.93 แสดงว่าสตรีในชนบทยังต้องการมีบุตรมากกว่า 2 คน และสตรีเหล่านี้รู้จักวิธีคุมกำเนิดที่มีใช้ในโครงการวางแผนครอบครัว และรู้ว่าตนเองสามารถคุมกำเนิดได้ มีสตรีเพียง 15 รายหรือร้อยละ 16.5 ที่ไม่คุมกำเนิด ทั้ง ๆ ที่มีได้ตั้งใจจะมีบุตรอีก เพราะคิดว่าอายุมากหรือบุตรคนสุดท้ายอายุหลายปีแล้ว หรือกลัวผลข้างเคียงของยาคุมกำเนิด และ 12 รายหรือร้อยละ 13.18 คุมกำเนิดไม่ต่อเนื่อง หรืออาจกล่าวได้ว่าสตรีเหล่านี้ไม่คุมกำเนิดให้ถูกต้อง ทั้ง ๆ ที่ส่วนใหญ่รู้จักวิธีการคุมกำเนิด มีสตรีที่ทำหมันแล้ว 1 ราย เกิดตั้งครรภ์ขึ้นหลังจาก

ทำหมัน 1 ปี และมีสตรีที่สามีทำหมันชายแล้ว 2 ราย เกิดตั้งครรภ์อีก ในเวลา 3 และ 4 ปี ตามลำดับ สตรีทั้ง 3 รายนี้มาคลอดปกติ และได้บุตรคนใหม่แข็งแรงดี

จากการศึกษาพบว่ามีสตรี 59 ราย มีความเห็นว่าการตั้งครรภ์หรือการมีบุตรครั้งนี้ไม่มีปัญหาในการที่จะเลี้ยงดู และ 77 ราย ยอมรับการมีบุตรครั้งนี้ อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ต้องการมีบุตร และส่วนใหญ่ของสตรีที่มีอายุมากมักจะมีความรับผิดชอบ หรือมีความพร้อมมากกว่าในสตรีที่อายุน้อย

สำหรับอันตรายต่อมารดาและทารก ส่วนใหญ่สตรีเหล่านี้รู้จากคำบอกเล่าของผู้อื่น เช่น เพื่อนบ้านซึ่งทำให้สตรีเหล่านี้มาฝากครรภ์ และคลอดในโรงพยาบาล และหลังจากคลอดครั้งนี้ ร้อยละ 92.3 มีความประสงค์ที่จะคุมกำเนิด โดยส่วนใหญ่เลือกที่จะทำหมันหญิง

ผลการคลอดในรายงานนี้ พบว่าสตรีอายุ 35 ปีขึ้นไป มีอัตราการคลอดปกติ น้อยกว่าหญิงที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี คือร้อยละ 53.85 เทียบกับร้อยละ 76.66 อัตราการผ่าคลอด ร้อยละ 30.77 เทียบกับร้อยละ 11.00 อัตราการคลอดด้วยเครื่องดูดสุญญากาศ ร้อยละ 12.09 เทียบกับร้อยละ 7.80 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานอื่น ๆ^{6,8,9}

สำหรับทารกที่คลอด พบว่ามีทารกน้ำหนักน้อย (น้อยกว่า 2,500 กรัม) จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.89 ซึ่งมากกว่าอัตราโดยเฉลี่ยของทารกทั้งหมด ที่คลอดในโรงพยาบาลนครปฐม (ร้อยละ 8.52) และ 1 ราย ทารกมีลักษณะเป็น Down syndrome ในมารดาอายุ 39 ปี

สรุป

เนื่องจากอุบัติการณ์ของการคลอดผิดปกติในสตรีอายุมากมีมากกว่าในสตรีอายุน้อย และพบมีความพิการแต่กำเนิด (Down syndrome) 1 รายใน 91 ราย ซึ่งมารดาอายุ 39 ปี ดังนั้นจึงควรหลีกเลี่ยงการตั้งครรภ์เมื่ออายุมาก โดยให้การแนะนำวิธีคุมกำเนิดที่เหมาะสม ให้การศึกษาเกี่ยวกับความผิดปกติของการคลอดและของทารกที่อาจเกิดขึ้นได้ ตลอดจนแนะนำให้ทำหมันเมื่อคิดว่ามีบุตรเพียงพอแล้ว เพื่อป้องกันการมีบุตรในช่วงที่อายุมาก

กิตติกรรมประกาศ

ผู้รายงาน ขอขอบพระคุณ นายแพทย์พัฒนา ศรีदानนท์

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์นครปฐมที่อนุญาตให้เสนอ
ผลงานการศึกษาวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Chaturachinda K, Kasatri N. The reproductive performance of elderly primigravidae. J Med Ass Thai 1977 ; 60 : 247-255.
2. Higdon AL. Pregnancy in women over forty. Am J Obstet Gynec 1968 ; 80 : 38.
3. Bender S. The older primigravida, and inquiry into clinical impression. Practitioner. 1969 ; 203 : 666.
4. Alment EA. The elderly primigravida. Practitioner 1970 ; 204 : 371.
5. อภรณ์ภิรมย์ เกตุปัญญา, ดิสกุล สงวนตระกูล. High risk pregnancy. วิทยาสารเสนารักษ์ 2525 ; 35 : 239-247.
6. กรรณิกา เทียนศิริ, พิสนท์ ปันยารชุน, แม่แก้ว. วารสาร รพ.พระมงกุฎ 1982 ; 35 : 157-162.
7. Ghosh A. Down syndrome and maternal age in Hong Kong Chinese. Asia-Oceania J Obstet Gynecol 1985 ; 11 : 93-98.
8. สุทธิ พง์เกียรติ, โอภาส ไทยพิสุทธิกุล. การตั้งครรภ์ในสตรีหลังอายุ 40 ปี. วชิรเวชสาร 2527 ; 28 : 153-168.
9. มานิตย์ ศรีประโมทย์. วัยของสตรีกับการดำเนินการคลอด. วชิรเวชสาร 2532 ; 33 : 83-88.

ด้วยความปรารถนาดี

จาก

เกอริอาทริก ฟาร์มาตอน

บำรุงร่างกายผู้สูงอายุ

และ

คิตตี้ ฟาร์มาตอน

วิตามินน้ำเชื่อม รสส้ม สำหรับเด็ก

บำรุงร่างกาย ช่วยเจริญอาหาร

ผู้แทนจำหน่าย

ทสน.ศรีประสิทธิ์โฮสธ 617 ถนนเจริญรัถ คลองสาน กรุงเทพฯ 10600 โทร. 437-0343-5